

УДК 34

DOI <https://doi.org/10.32689/2522-4603.2022.2.15>**Валентина ОРЛЕНКО**

аспірантка, Навчально-науковий інститут держави і права імені князя Володимира Великого Міжрегіональної Академії управління персоналом, вул. Фроментівська, 2, Київ, 03039, Україна
ORCID: 0009-0004-7243-1237

Valentyna ORLENKO

PhD student, Educational and Scientific Institute of Law named after Prince Vladimir the Great of the Interregional Academy of Personnel Management, 2, Frometivska str., Kyiv, Ukraine, 03039
ORCID: 0009-0004-7243-1237

**СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ
ТА ЇХ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ****MODERN UNDERSTANDING OF HUMAN RIGHTS
AND FREEDOMS AND THEIR INTERNATIONAL
LEGAL STANDARDS**

Автором досліджено що, на сьогоднішній день в Україні права та свободи людини – це основні принципи сучасного світового права, які забезпечують захист особистої гідності, свободи та прав людини від державних втручань і забезпечують можливість розвитку кожної особи. З'ясовано, що ці міжнародні стандарти передбачають, що кожна людина має право на життя, свободу від катування, рабства та інших форм приниження, свободу від насильства, свободу думки, совісті та релігії, свободу від дискримінації за будь-яким ознакам, право на працю, освіту та належне життя. Підкреслено, що у разі порушення прав та свобод людини, держави зобов'язані забезпечити доступні та ефективні механізми захисту. Ці механізми включають: національні суди, міжнародні органи контролю, такі як Міжнародний суд, Комітет ООН з прав людини та Європейський суд з прав людини. Визначено, що у сучасному світі важливо розуміти, що права та свободи людини є невід'ємною частиною нашого глобального співжиття. Вони допомагають забезпечити рівність, справедливість та демократію в різних країнах світу. Для досягнення цих цілей необхідно дотримуватися міжнародно-правових стандартів прав і свобод людини та забезпечувати доступні та ефективні механізми їх захисту.

Ключові слова: права людини, свободи людини, Конституція, міжнародне право, реформи правової системи, правова держава.

The author has researched that, to date, human rights and freedoms in our country are the main principles of modern international law, which ensure the protection of personal dignity, freedom and human rights from state interference and provide the opportunity for the development of each person. It was found that these international standards provide that every person has the right to life, freedom from torture, slavery and other forms of humiliation, freedom from violence, freedom of thought, conscience and religion, freedom from discrimination on any grounds, the right to work, education and proper life. It is emphasized that in case of violation of human rights and freedoms, states are obliged to provide available and effective protection mechanisms. These mechanisms include: national courts, international monitoring bodies such as the International Court of Justice, the UN Human Rights Committee and the European Court of Human Rights. It was determined that in today's world it is important to understand that human rights and freedoms are an integral part of our global coexistence. They help to ensure equality, justice and democracy in different countries of the world. To achieve these goals, it is necessary to adhere to international legal standards of human rights and freedoms and provide accessible and effective mechanisms for their protection

Key words: human rights, human freedoms, the Constitution, international law, reforms of the legal system, the rule of law.

Постановка проблеми. Постановка проблеми сучасного розуміння прав і свобод людини та їх міжнародно-правових стандартів полягає в тому, що хоча існують численні міжнародні документи та національні закони, які гарантують права та свободи людини, проте існують країни, де ці права порушуються. Більшість таких порушень пов'язані з корупцією, недостатнім рівнем захисту прав та свобод, а також з дискримінацією за різ-

ними ознаками, такими як раса, стать, віросповідання та інші. Окрім того, в сучасному світі з'являються нові проблеми, пов'язані з цифровими технологіями та глобалізацією, що потребують нових підходів до захисту прав та свобод людини. Тож, необхідно постійно вдосконалювати законодавство та правову систему, а також підтримувати розвиток міжнародної співпраці з метою забезпечення повного захисту прав і свобод людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Окремі аспекти проблеми сучасного розуміння права і свободи людини та їх міжнародно-правові стандарти досліджували такі науковці, як: Н. Зайцева, М. Карпенко, В. Чернишов, О. Караваєва, І. Мурашко, В. Литвин, О. Терещук та інші.

Мета статті. Метою статті є розглянути сучасне розуміння прав і свобод людини, а також їх міжнародно-правові стандарти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Права та свободи людини – це основні принципи сучасного світового права, які забезпечують захист особистої гідності, свободи та прав людини від державних втручань і забезпечують можливість розвитку кожної особи.

Міжнародно-правові стандарти прав і свобод людини включають в себе такі документи, як: «Все агентство проти катувань», «Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод», «Міжнародний пакт про громадянські та політичні права та Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права» [2].

Варто наголосити, що ці міжнародні стандарти передбачають, що кожна людина має право на життя, свободу від катування, рабства та інших форм приниження, свободу від насильства, свободу думки, совісті та релігії, свободу від дискримінації за будь-яким ознакам, право на працю, освіту та належне життя. У разі порушення прав та свобод людини, держави зобов'язані забезпечити доступні та ефективні механізми захисту. Ці механізми включають: національні суди, міжнародні органи контролю, такі як Міжнародний суд, Комітет ООН з прав людини та Європейський суд з прав людини.

Доречно зауважити, що застосування міжнародно-правових стандартів прав і свобод людини відіграє важливу роль у забезпеченні захисту прав людини в різних країнах світу. Вони допомагають зміцнити законність та демократію, покращити життя людей і створити більш справедливе суспільство. Крім того, міжнародно-правові стандарти прав і свобод людини також відіграють важливу роль у формуванні національних законів та політик, що регулюють права та свободи людини. Більшість країн світу ратифікували міжнародні документи про права людини та зобов'язалися дотримуватися їх в своїй діяльності [10].

Проте, на жаль, порушення прав і свобод людини залишаються актуальною проблемою у багатьох країнах світу. Це може включати такі порушення, як політичні переслідування,

насильство, дискримінацію, обмеження свободи слова та інших прав людини. З метою зменшення порушень прав людини, міжнародні органи контролю проводять моніторинг та звіти про стан прав людини в різних країнах світу, а також роблять рекомендації щодо змін у національних законах та політиках.

Варто підкреслити, що у сучасному світі важливо розуміти, що права та свободи людини є невід'ємною частиною нашого глобального співжиття. Вони допомагають забезпечити рівність, справедливість та демократію в різних країнах світу. Для досягнення цих цілей необхідно дотримуватися міжнародно-правових стандартів прав і свобод людини та забезпечувати доступні та ефективні механізми їх захисту [9].

Слід додати, що досягнення реальної рівності та захисту прав людини потребує включення різних аспектів, таких як освіта, культура, економіка та політика, у процес розуміння та дотримання прав і свобод людини. Освіта та інформаційна компанія можуть допомогти відновити громадськість про права та свободи людини, а також про те, як їх захищати та встановлювати відповідальність за їх порушення.

На думку вчених О. Караваєва та І. Мурашко [3], що забезпечення захисту прав людини також потребує дієвих механізмів, які забезпечують дотримання міжнародно-правових стандартів прав та свобод людини. Міжнародні суди та трибунали, такі як Міжнародний кримінальний суд, Міжнародний суд прав людини та Європейський суд з прав людини, займаються розглядом скарг та звітів про порушення прав людини в різних країнах світу. Крім того, національні органи контролюють дотримання національних законів та політик, які стосуються прав людини.

Варто підкреслити, що дотримання міжнародно-правових стандартів прав і свобод людини може бути посиленим шляхом міжнародної співпраці та діалогу між країнами. Співпраця на рівні міжнародних організацій, таких як ООН, Європейський Союз та Шанхайська організація співробітництва, може допомогти забезпечити дотримання прав людини та вирішити конфлікти, які виникають у зв'язку з правами та свободами.

Слід додати, що сучасне розуміння прав та свобод людини та їх міжнародно-правові стандарти є ключовими для забезпечення розвитку суспільства та демократії. Вони є важливими для захисту гідності та свободи кожної людини, незалежно від її національності, раси, статі, релігії чи політичних переконань. Забезпечення прав та свобод людини

є взаємно залежним від розвитку демократії, правової держави та культури поваги до прав людини. Ці цінності відображені в різних міжнародних документах, таких як: «Всесвітня декларація прав людини» та «Міжнародний пакт про громадянські та політичні права», і їх виконання повинно бути підтримане та зміцнене національними та міжнародними органами [5].

В різних країнах законодавча база, яка регулює права та свободи людини, може відрізнятися. Проте більшість країн має закони, які гарантують деякі основні права та свободи, які визначені в міжнародних правових стандартах. Ось деякі приклади таких законів:

в США Конституція гарантує різноманітні права та свободи, такі як свобода слова, свобода зборів, право на справедливий судовий процес та інші. Також існує Закон про «Захист громадянських прав» 1964 року, який забезпечує захист від дискримінації на підставі раси, кольору шкіри, релігії, статі чи національного походження;

у Канаді Конституція встановлює права та свободи, такі як свобода думки, совісті, віросповідання та переконань, а також право на мирні зібрання та асоціації. Крім того, у Канаді існує «Закон про права людини» 1977 року, який забезпечує захист від дискримінації на підставі таких ознак, як раса, національне або етнічне походження, стать, вік та інші;

в Європейському Союзі основні права та свободи захищені «Хартією основних прав Європейського Союзу», яка включає такі права, як право на життя, свобода думки, совісті та релігії, свобода вираження, свобода мирних зібрань, право на справедливий судовий процес та інші.

Україна має «Конституцією України» [4], яка гарантує різноманітні права та свободи, такі як право на життя, свободу думки та слова, свободу зборів та асоціації, свободу віросповідання, право на приватне життя та інші. Україна також має ряд законів, які регулюють захист прав та свобод людини, таких як: Закон України «Про захист прав людини і основоположних свобод» від 01 серпня 2021р, № 995 004 [8] та Закон України «Про засади державної мовної політики» від 03 липня 2012 р, № 5029-VI [7].

Після отримання незалежності Україна ратифікувала багато міжнародних конвенцій та угод з прав людини, включаючи: Європейську конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права та інші [5].

Варто зауважити, що законодавство України є важливим для захисту прав та свобод людини, але важливо також мати ефективну систему захисту цих прав. В Україні існує Людське правозахисне бюро, омбудсмен, судова система та інші інститути, які відповідають за захист прав людини та свобод в країні. Україна також здійснює співпрацю з міжнародними організаціями з прав людини, такими як: ООН, Рада Європи, ОБСЄ та інші. Це дозволяє Україні вдосконалювати своє законодавство та практику захисту прав та свобод людини відповідно до міжнародних стандартів [9].

Проте, незважаючи на наявність законодавства та інститутів захисту прав людини, в Україні є проблеми з його ефективністю. Наприклад, існують випадки порушення прав людини, такі як прояви насильства, дискримінації, корупції та інші, а також існують проблеми з доступністю правосуддя для громадян.

Важно наголосити, що Україна здійснює реформи в галузі прав людини та їх захисту з метою покращення стану справ у цій сфері. Однією з таких реформ є реформа правосуддя, спрямована на забезпечення незалежності та ефективності судів, а також забезпечення доступу до судової системи для громадян. Також, Україна здійснює реформи у сфері прав людини та захисту прав жінок, ЛГБТ-осіб, мігрантів та інших уразливих груп населення.

Доцільно підкреслити, що законодавство України забезпечує захист прав та свобод людини, але важливо також мати ефективну систему захисту цих прав. Україна здійснює реформи в галузі прав людини та їх захисту з метою покращення стану справ у цій сфері. Незважаючи на існуючі проблеми, Україна рухається до вдосконалення захисту прав та свобод людини відповідно до міжнародних стандартів [1].

Варто наголосити, що у 2019 році прийнято Закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07 грудня 2017 р, № 2229-VIII [6], який розширює захист жертв домашнього насильства та встановлює механізми їх захисту.

Також, Україна здійснює заходи з підвищення свідомості про права та свободи людини серед населення. Наприклад, в шкільну програму введено курс «Основи прав людини», який має на меті навчити учнів базовим принципам прав людини та їх значенню. Також, існують численні неприбуткові організації та громадські ініціативи, які працюють з питань захисту прав та свобод людини в Україні та здійснюють інформаційну роботу в цій сфері.

Варто підкреслити, що Україна також стикається з проблемами у сфері захисту прав людини. Наприклад, існують випадки порушення прав журналістів та активістів громадських організацій, які займаються критикою влади. Україна здійснює заходи для захисту прав та свобод людини, відповідно до міжнародних стандартів.

Також слід зазначити, що продовження реформ у сфері захисту прав та свобод людини в Україні є надзвичайно важливим завданням. На сьогоднішній день Україна має чимало викликів у цій сфері, і потребує подальших зусиль для забезпечення повноцінного захисту прав і свобод.

Важливо також підкреслити головні завдання для подальших реформ можна виділити:

- підвищення ефективності механізмів захисту прав людини, зокрема шляхом зміцнення роботи органів державної влади, правоохоронних органів та судової системи;
- поліпшення ситуації з правами меншин, зокрема ЛГБТ-осіб та національних меншин, через прийняття нових законів, спрямованих на захист їх прав;
- забезпечення захисту прав журналістів та активістів громадських організацій, які займаються критикою влади;
- зміцнення культури правового дотримання в Україні та забезпечення дотримання прав людини на практиці;
- запровадження інформаційних кампаній та освітніх заходів, спрямованих на підвищення свідомості про права та свободи людини серед громадськості [3].

Отже, продовження реформ у сфері захисту прав та свобод людини є важливим для забезпечення демократичних принципів та стабільності в Україні. Це є необхідною умовою для підтримки довіри громадян до держави, їх активної участі у суспільному житті та розвитку країни в цілому.

Подальші реформи в сфері захисту прав та свобод людини можуть бути спрямовані на забезпечення більшої рівності та справедливості в суспільстві. Слід включити:

- реформування системи правосуддя з метою забезпечення швидкого та справедливого судочинства. Це може включати зміцнення незалежності судів та забезпечення доступності правосуддя для всіх громадян;
- захист прав працівників та забезпечення достойних умов праці, зокрема через прийняття нових законів про працю та соціальний захист;
- захист прав осіб з інвалідністю та забезпечення їх повноцінної участі в суспільному житті;

– захист прав жінок та дітей, зокрема боротьба з насильством на ґрунті статі та забезпечення рівних можливостей для жінок та чоловіків;

– розвиток культури толерантності та взаєморозуміння в суспільстві, зокрема через підтримку різноманіття та боротьбу з дискримінацією на будь-якій підставі;

– захист прав та свобод людини є невід'ємною частиною будь-якої демократичної та правової держави. Тому продовження реформ у цій сфері є ключовим для забезпечення стабільності, розвитку та добробуту України та її громадян [3].

Варто підкреслити, що для успішної реалізації подальших реформ у сфері захисту прав та свобод людини в Україні важливо забезпечити підтримку громадськості, залучення всіх зацікавлених сторін та відкритий діалог зі змістом та формою реформ. Для цього можуть бути використані різні інструменти, зокрема:

- забезпечення доступу громадськості до інформації про реформи, зокрема через проведення публічних консультацій, створення відкритих платформ для обговорення реформ, розповсюдження інформації в ЗМІ та соціальних мережах;
- залучення експертів та представників громадських організацій до розробки та реалізації реформ, забезпечення відкритого діалогу з ними;
- створення механізмів моніторингу та оцінки результатів реформ, зокрема через залучення незалежних органів та експертів;
- розвиток культури правової свідомості та правозахисної діяльності громадян, зокрема через проведення навчальних заходів, підвищення рівня правової грамотності населення та підтримку правозахисних ініціатив [10].

Забезпечення захисту прав та свобод людини є важливою складовою будь-якої демократичної та правової держави. Тому розвиток та підтримка реформ у цій сфері має бути постійним процесом, який базується на відкритому діалозі, довірі та підтримці громадськості.

Крім того, важливо зазначити, що Україна зобов'язалася дотримуватися міжнародних стандартів у галузі прав людини та свобод, які визначені відповідними міжнародними документами та конвенціями. Зокрема, Україна є учасником таких міжнародних угод, як Конвенція про захист прав людини і основних свобод, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Конвенція про права дитини та інших.

Слід додати, що дотримання міжнародних стандартів забезпечує змогу уникнути пору-

шення прав людини та свобод у національному правовому просторі, а також допомагає у підвищенні якості захисту прав та свобод людини в Україні. Крім того, це сприяє укріпленню довіри до України в міжнародному співтоваристві та розвитку співпраці з іншими державами та міжнародними організаціями [2].

Отже, забезпечення прав та свобод людини є важливим завданням для кожної демократичної держави, в тому числі і для України. Розвиток та підтримка реформ у цій сфері є постійним процесом, який потребує залучення всіх зацікавлених сторін та відкритого діалогу з громадськістю. Дотримання міжнародних стандартів забезпечує високу якість захисту прав та свобод людини в Україні та сприяє її співпраці з іншими країнами та міжнародними організаціями.

Висновок. Таким чином, проаналізувавши вищезазначене можна дійти висновку, що сучасне розуміння прав і свобод людини та їх міжнародно-правові стандарти є надзвичайно

важливими для забезпечення гідного життя людей у суспільстві. Ці стандарти охоплюють широкий спектр прав та свобод, включаючи такі основні як право на життя, свободу від катування, свободу від дискримінації, свободу вираження думки, право на освіту та інші. Міжнародні організації та угоди, такі як ООН, Європейський Союз, Рада Європи, Конвенція про права людини та інші, гарантують захист прав і свобод людини на міжнародному рівні.

Україна має свою Конституцію та закони, які гарантують різноманітні права та свободи. Проте, щоб забезпечити повне дотримання міжнародних стандартів, необхідно продовжувати реформи в цій сфері, включаючи зміни законодавства, підвищення свідомості суспільства та забезпечення ефективного контролю за дотриманням прав і свобод. Загалом, захист прав і свобод людини є одним з головних пріоритетів у сучасному світі, і кожна країна повинна докладати всіх зусиль, щоб забезпечити їх дотримання.

Література:

1. Зайцева Н. В., Карпенко М. І., Чернишов В. М. Права людини і громадянина: загально етичні та юридичні проблеми URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_pravo/2021-Tsyv.pravo.-Protskiv.pdf
2. Інститут права та суспільства. 2021 р. URL: <http://ips.lawinaction.com.ua/>
3. Караваєва О. В., Мурашко І. І. Захист прав людини в Україні: національна система та міжнародні стандарти. URL: <https://biblioteka.cdu.edu.ua/cgi-bin/catsearch.pl?qttype=simple&query>
4. Конституція України від 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Литвин В., Терещук О. Декларація про права людини: історія створення та захисту. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/the-universal-declaration-of-human-rights-full-version->
6. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07 грудня 2017 р, № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2229-19>
7. Про засади державної мовної політики: Закон України від 03 липня 2012 р, № 5029-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/5029-17>
8. Про захист прав людини і основоположних свобод: Закон України від 01 серпня 2021р, № 995 004. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
9. Центр громадянських свобод «Спільна дія». 2021 р. URL: <https://zmina.info/>
10. Центр прав людини «Захист». 2021 р. URL: <https://zaxist>
11. Semenets-Orlova, I. A. (2020). Citizenship patriotism as a new model of patriotism in Ukraine: social science education opportunities. *РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ*, 97.
12. Semenets-Orlova, I. (2016). Osvita dlya demokraty'chnogo gromadyanstva/osvita z prav lyudy'ny'yak zasib formuvannya kul'tury'gromadyans' kosti [Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education as a means of forming of the culture of citizenship]. *Civic competences in vocational education of civil servants and local government officials*, 66–87.

References:

1. Zaitseva N. V., Karpenko M. I., Chernyshov V. M. Prava liudyny i hromadianyna: zahalno etychni ta yurydychni problemy URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_pravo/2021-Tsyv.pravo.-Protskiv.pdf
2. Instytut prava ta suspilstva. 2021 r. URL: <http://ips.lawinaction.com.ua/>
3. Karavaieva O. V., Murashko I. I. Zakhyst prav liudyny v Ukraini: natsionalna systema ta mizhnarodni standarty. URL: <https://biblioteka.cdu.edu.ua/cgi-bin/catsearch.pl?qttype=simple&query>
4. Konstytutsiia Ukrainy vid 28 chervnia 1996 roku, № 254k/96-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Lytvyn V., Tereshchuk O. Deklaratsiia pro prava liudyny: istoriia stvorennia ta zakhystu. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/the-universal-declaration-of-human-rights-full-version->
6. Pro zapobihannia ta protydiu domashnomu nasylstvu: Zakon Ukrainy vid 07 hrudnia 2017 r, № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2229-19>

7. Pro zasady derzhavnoi movnoi polityky: Zakon Ukrainy vid 03 lypnia 2012 r, № 5029-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/5029-17>
8. Pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod: Zakon Ukrainy vid 01 serpnia 2021r, № 995 004. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
9. Tsentri hromadianskykh svobod “Spilna diia”. 2021 r. URL: <https://zmina.info/>
10. Tsentri prav liudyny “Zakhyst”. 2021 r. URL: <https://zaxist>
11. Semenets-Orlova, I. A. (2020). Citizenship patriotism as a new model of patriotism in Ukraine: social science education opportunities. *РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ*, 97.
12. Semenets-Orlova, I. (2016). Osvita dlya demokratsy'chnogo gromadyanstva/osvita z prav lyudy'ny'yak zasib formuvannya kul'tury'gromadyans' kosti [Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education as a means of forming of the culture of citizenship]. *Civic competences in vocational education of civil servants and local government officials*, 66–87.